

OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖ

Sosiaali- ja terveysalan korkeakoulutuksen kehittäminen –hanke

Lähtökohtia hankkeelle

- Sosiaali- ja terveystalvelujen uudistaminen edellyttää uutta osaamista ja toimintatapojen uudistamista.
- Korkeakoulujen tutkinnoista ja muista osaamiskokonaisuuksista koostuvaa rakennetta tulisi kehittää nykyistä joustavammaksi ja nopeammin osaamistarpeisiin reagoivaksi.
- Soveltuvan sote-alan tutkinnon jo suorittaneilla tulisi olla nykyistä monipuolisempia ja joustavampia koulutuspolkua koulutuksen ja työelämän välille uusien osaamiskokonaisuuksien saavuttamiseksi.
- Sosiaali- ja terveysministeriön näkemyksen mukaan sosiaali- ja terveysalan erikoistumiskoulutustarjonta ei kaikilta osin muodosta tällä hetkellä työelämän tarpeita vastaavaa kokonaisuutta.
- Sosiaali- ja terveysalalla korkeakoulututkintoon johtavassa koulutuksessa on merkittävä määrä harjoittelua. Korkeakoulut, työelämän edustajat ja ammattijärjestöt ovat nostaneet esiin harjoittelupaikkojen saatavuuteen, monipuolisuuteen, toteuttamistapoihin ja harjoittelun laatuun liittyviä kysymyksiä.

SOTEKO-hankkeen tehtävät tiiviisti

- 1. Sosiaali- ja terveysalan tutkintorakenteen (alemmat ja ylemmät korkeakoulututkinnot) ja sitä täydentävän koulutuksen kehittäminen.
  - Tavoitteena on arvioida, millaisia alalle tulemisen edellytyksenä olevia osaamiskokonaisuuksia (perustutkinnot) työelämässä tarvitaan nyt ja tulevaisuudessa ja mikä on perustutkintojen suhde erityisosaamista vaativiin tehtäviin ja niiden edellyttämään koulutukseen. Tutkintorakenteen tarkastelun painopisteenä ovat ammattikorkeakoulututkinnot ja yliopistojen terveystieteiden ja sosiaalityön koulutus.
- 2. Valtakunnallinen jatkuvan oppimisen rakenne sosiaali- ja terveysalalla. Osana tätä arvioidaan muiden ohella ammattikorkeakoululain ja yliopistolain nojalla järjestettävän erikoistumiskoulutuksen, täydennyskoulutuksen ja ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon tehtäviä ja perustutkintoa täydentävän koulutuksen rahoitusta.
  - Tavoitteena on arvioida, millaisiin asiantuntijatason ja erikoisosaamisen ammatteihin ja vakiintuneisiin tehtäviin tuleminen edellyttää aiemmin suoritettua korkeakoulutusta ja täydentävää koulutusta ja millaisin koulutusmallein näihin tarpeisiin on vastattava.

SOTEKO-hankkeen tehtävät ja toteuttaminen

3. Sosiaali- ja terveysalan korkeakoulutuksen harjoittelun kehittäminen. Tavoitteena on arvioida kehittämistarpeita erityisesti harjoittelun laadun, saatavuuden, oppimisympäristöjen ja pedagogisten ratkaisujen näkökulmista.

4. Sosiaali- ja terveysalan korkeakoulutuksen vetovoima ja tarvittavat ehdotukset.

SOTEKO-hankkeen johtamisesta vastaa OKM yhteistyössä STM:n kanssa. Hanke toteutetaan yhteistyössä keskeisten korkeakoulujen, työelämän edustajien ja muiden keskeisten sidosryhmien kanssa. Hanke toteutetaan 10.5.2021 – 28.3.2023.

Hankkeen tueksi on hankittu vuonna 2021 toteutettava tutkimushanke, jossa selvitetään tutkintoon johtavan koulutuksen ja sitä täydentävän koulutuksen muutostarpeita työelämän näkökulmasta.

OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖ

SOTEKO-hanke: väliraportti ja hankkeen eteneminen

Sosiaali- ja terveysalan korkeakoulututkintojen ja niitä täydentävien koulutusten rakenteen kehittäminen

Sosiaali- ja terveystalvelujen rakennuudistuksen ja Tulevaisuuden sosiaali- ja terveystakeskus -ohjelman tavoitteiden tukeminen osaamista vahvistamalla.

Arvioida sosiaali- ja terveystalan korkeakoulutuksen vetovoimaa ja tarvittavia ehdotuksia

Sosiaali- ja terveystalan korkeakoulutuksen harjoittelun kehittäminen. Tavoitteena on arvioida kehittämistarpeita erityisesti harjoittelun laadun, saatavuuden, oppimisympäristöjen ja pedagogisten ratkaisujen näkökulmista.

Väliraportin sisällöstä yleisesti

- SOTEKO-hankkeen hanketyöryhmä on käsitellyt laajaa virkatyönä koottua tausta-aineistoa sosiaali- ja terveysalan koulutuksesta. Väliraportti koostuu pääosin tämän työn tueksi kootusta tausta-aineistosta.
- SOTEKO-hanketta edelsi Osaamisella soteen -hanke ja tämän väliraportin taustatietoja esittäviin lukuihin on koottu myös kyseisessä hankkeessa tehtyjä, samaan teemaan liittyviä ehdotuksia.
- Taustatietojen lisäksi väliraporttiin on koottu hankkeen hanketyöryhmässä tähän mennessä muodostetut näkemykset ja ehdotukset jatkovalmistelusta.

Väliraportin sisältö

teemakokonaisuuksittain

Tausta

- SOTE-alan tutkinnot, koulutuksen säätely ja koulutusmäärät
- SOTE-alan koulutuksen vetovoima
- Jatkuva oppiminen
- SOTE-alan erikoistumiskoulutukset ja YAMK-tutkinnot
- Kaksoistutkintojen ja kättilökoulutuksen nykytilan kuvaus ja säätely
- Pitkät ja päällekkäiset koulutuspolut
- Osaamisella soteen -hankkeen ehdotukset SOTE-uudistuksen aiheuttamista osaamistarpeista
- Marinin hallituksen sote-uudistuksen uudet osaamistarpeet

Väliraportin sisältö

teemakokonaisuuksittain

Johtopäätökset

- SOTE-alan korkeakoulutuksen vetovoima
- Kaksoistutkintojen kehittämisen linjaukset ja alustavat koulutusmallit, kaksoistutkintoja pohtivan alatyöryhmän asettaminen ja sen tehtävät
- Ehdotukset siirtymien sujuvoittamisesta ammattikorkea- ja yliopistokoulutuksen välillä
- SOTE-uudistuksen johtamisosaamisen uudistamistarpeet
- Jatkuvaan oppimiseen liittyviä kehittämishaasteita

Väliraportin johtopäätöksistä yleisesti

- Hanke ei ole vielä käsitellyt kaikkia sen toimeksiannon mukaisia kysymyksiä.
- Hankkeen käyttämää tietopohjaa on myös tarkoitus laajentaa hankkeen edetessä.
- Tästä syystä väliraportissa esitetyt johtopäätökset ovat luonteeltaan alustavia.

Johtopäätöksistä tarkemmin

SOTE-alan korkeakoulutuksen vetovoima

- Sosiaali- ja terveysalan korkeakoulutuksen vetovoiman tilastotarkastelu osoittaa, että sote-alat ovat vetovoimaisia. Myös ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen koulutusten läpäisyprosentit ovat erittäin hyviä, samoin kuin alan pitovoima.
- Alojen vahva sukupuolisegregaatio on Suomessa ongelma. Ammattikuvien stereotyyppiset oletukset ja ammattien toimintaympäristö vaikuttavat siihen, onko ammatti houkutteleva eri sukupuolten näkökulmasta. Sosiaali- ja terveysalan vetovoimaa tulisi kehittää niin, että ala olisi houkutteleva myös miesten näkökulmasta.
- Sosiaali- ja terveysalan korkeakoulutusta pitää kehittää yhdessä työelämän kanssa siten, että maahanmuuttajataustaisilla olisi paremmat mahdollisuudet kouluttautua alalle.
- Alan vetovoimaisuus myös tulevaisuudessa varmistetaan korkeakoulujen ja työelämän vahvalla yhteistyöllä.
- Hanketyöryhmä päätti, että sote-alan koulutuksen vetovoiman kehitystä tarkastellaan uudelleen vuonna 2022 ja tarkasteluun otetaan mukaan sosiaalityön koulutus.

Johtopäätöksistä tarkemmin

Kaksoistutkintojen kehittämisen linjaukset ja alustavat koulutusmallit, kaksoistutkintoja pohtivan alatyöryhmän asettaminen ja sen tehtävät

- Hanketyöryhmä tekee esitykset koulutukseen liittyvän lainsäädännön, rahoituksen ja ohjauksen kehittämiseksi.
- Hanke asettaa alatyöryhmän, jonka tehtävänä on arvioida erilaisia vaihtoehtoisia toteuttaa kättilön, ensihoitajan ja terveydenhoitajan tehtäviin johtava koulutus ja tehdä ehdotus koulutusmalleista.
- Alatyöryhmän tavoitteena on tehdä ehdotuksensa vuoden 2022 elokuussa ja tarvittaessa osallistua ehdotusten jatkotyöstämiseen yhteistyössä SOTEKO-hankkeen hanke-työryhmän kanssa vuoden 2022 loppu saakka.
- Alatyöryhmän työn pohjaksi on laadittu erilaisia koulutusrakenneratkaisujen malleja. Mallit ovat esiin nousseita vaihtoehtoja, joihin ministeriöillä ei ole vielä kantaa. Jokaisen mallin lähtökohtana on, että koulutus toteutetaan maksuttomana, siihen voi saada opintotukea ja kustannukset korvataan korkeakouluille.

- Kaksoistutkintojen kehittämisen jatkovalmistelun keskeisiä periaatteista
- Jatkuvaan oppimisen perustuvan koulutusmallin avulla tulisi mahdollistaa, että sairaanhoitajat voivat lisäpätevöityä terveydenhoitajiksi tai ensihoitajiksi ilman kokonaan suoritettavaa uutta tutkintoa: Koulutusmalleja - 60 opintopisteen laajuinen koulutus, muuntokoulutus tai ylempi ammattikorkeakoulututkinto - arvioidaan jatkotyössä. Rinnalla mahdollisuus suorittaa nykyisen kaltainen kaksoistutkinto, jotta on mahdollista kouluttautua suoraan näihin ammatteihin.
- Kätilökoulutukseen on kehitettävä uusi rakenteellinen ratkaisu, jossa kaksoistutkinto puretaan. Ammattipätevyysdirektiivi edellyttää, että kätilökoulutus toteutetaan joko kolmivuotisena omana koulutuksena ilman sairaanhoitajalaillistusta tai siten, että henkilöllä on sairaanhoitajan muodollista pätevyyttä osoittava asiakirja ja sen jälkeen suoritettu kätilökoulutus. Kätilökoulutuksen kehittämiseksi jatkotyönä tarkastellaan malleja, joissa kätilökoulutus suoritetaan sairaanhoitajakoulutukseen jälkeen suorittamalla erikseen säädelty kätilökoulutus tai ylempi ammattikorkeakoulututkinto tai ylempi korkeakoulututkinto.

Koulutusrakenneratkaisujen malleja

Alatyöryhmän työn pohjaksi on laadittu seuraavia erilaisia koulutusrakenneratkaisujen malleja. Mallit ovat esiin nousseita vaihtoehtoja, joihin ministeriöillä ei ole vielä kantaa. Jokaisen mallin lähtökohtana on, että koulutus toteutetaan maksuttomana, siihen voi saada opintotukea ja kustannukset korvataan korkeakouluille. Alatyöryhmä voi tehdä myös uusia koulutusrakenne-esityksiä ja tehdä niitä koskevat arvioinnit. Koulutuksen ohjausta, laillistamista ja muita tarkempia seikkoja arvioidaan alatyöryhmän työnä. Tällä hetkellä ensihoitaja (AMK) –tutkinnot suoritetaan laillistetaan ainoastaan sairaanhoitajina.

Terveydenhoitaja/ensihoitajakoulutus

1. Terveydenhoitajakoulutus sairaanhoitajatutkinnon suorittaneille suorittamalla nykyiseen tutkintoon kuuluvat, erityisesti terveydenhoitajien tehtäviin suuntaavat terveydenhoitajatutkinnon osat/moduulit (moduulimalli). Alustavasti kyseessä voisivat olla noin vuoden laajuiset opinnot (60 opintopistettä).

2. Terveydenhoitajakoulutus sairaanhoitajatutkinnon suorittaneille suorittamalla erikseen säännelty terveydenhoitajakoulutus sairaanhoitajataustaisille (erikseen säädely koulutus, jonka perusteella henkilö laillistettaisiin terveydenhoitajana). Alustavasti kyseessä voisivat olla noin vuoden laajuiset opinnot, 60 opintopistettä, mutta opintojen laajuus ja muut piirteet vaativat jatkovalmistelua.

3. Terveydenhoitajakoulutus sairaanhoitajatutkinnon suorittaneille ylempänä ammattikorkeakoulututkintona (YAMK-malli) Laajuus 1,5 vuotta, eli 90 opintopistettä. Koulutuspolun pituuteen vaikuttaisi myös YAMK-tutkintoa edeltävä työkokemusvaatimus, joka on tällä hetkellä kaksi vuotta.

4. Terveydenhoitajakoulutus muuntokoulutuksen, joka johtaa tutkintoon

Kätilökoulutuksen rakenneratkaisujen malleja

- A Sairaanhoidajakoulutus, jonka jälkeen suoritetaan erikseen säädellyt kätilön kelpoisuuden tuottavat ammattikorkeakouluopinnot (vrt. opettajan pedagogiset opinnot tai erikoislääkärikoulutus)
  - Erilaisia pohjakoulutuksen variaatioita: Nykyisen laajuinen tutkinto 210 op, sairaanhoidajakoulutus 180 op laajuisena vain kätilöille, kaikilla 180 op eurosairaanhoidajan välitutkinto.
  - Kätilökoulutuksessa kaksi mallia, joko 2-vuotinen koulutus tai 1,5 v- + ammattiharjoittaminen.
- B Kätilökoulutuksen ylempi ammattikorkeakoulututkinto –mallit
- C Kätilökoulutus yliopistoissa järjestettävänä maisterin tutkintona tai yliopistoissa erikseen säänneltynä kätilökoulutuksena

Johtopäätöksistä tarkemmin

Ehdotukset siirtymien sujuvoittamisesta ammattikorkea- ja yliopistokoulutuksen välillä

- Hanketyöryhmä on keskustellut mm. AHOT-menettelyjen yhtenäistämisestä, ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneilta vaadittavista lisäopinnoista ja mahdollisuuksista vähentää lisäopintovaatimuksia, opiskelijavalinnan kehittämisestä ja korkeakoulujen välisen opetusyhteistyön ja ristiin opiskelun mahdollisuuksista.
- Hanketyöryhmä on tunnistanut ammattipätevyysdirektiivin ja sosiaalihuollon ammattihenkilösääntelyn (kelpoisuusvaatimukset) asettamat edellytykset koulutuspolkujen kehittämiselle. Sosiaalityöntekijän yksityiskohtainen kelpoisuusvaatimus edellyttää käytännössä vuoden täydentäviä opintoja (sosiaalityön perus- ja aineopinnot), jos esim. amk- tutkinnon suorittanut siirtyy sosiaalityön maisteriohjelmaan.
- Hanketyöryhmä pitää tärkeänä, että erikoistumiskoulutuksen, ylempien ammattikorkeakoulututkintojen ja täydentävän koulutuksen tarjontaa kehitetään, jotta voidaan vastata työelämän osaamistarpeisiin. Pitkiin ja päällekkäisiin koulutuspolkuihin johtavien työelämän käytäntöjä ja jatkokoulutusväylien esteitä tulisi tunnistaa ja purkaa.
- Hanketyöryhmä on todennut, että teema edellyttää jatkovalmistelua kahdessa alatyöryhmässä, jotta sosiaalialan ja terveysalan koulutusta voidaan tarkastella tarkemmin.

Johtopäätöksistä tarkemmin

SOTE-uudistuksen johtamisosaamisen uudistamistarpeet

- Sote-uudistuksen toimeenpano edellyttää vankkaa johtamisosaamista. Ylimmän ja keskijohdon koulutus on tarpeen aloittaa vuonna 2022 monialaisena ja huomioiden sekä sosiaali- ja terveydenhuolto että pelastustoimi.
- Tarvetta on valmistella kansallisesti ja keskitetysti toteutettava monialainen ylimmän johdon koulutus sekä alueellisesti yhteistyöalueilla ja hyvinvointialueilla toteutettava johtamiskoulutus.
- Kuva sote-uudistuksen edellyttämistä osaamistarpeista tarkentuu vuoden 2022 aikana.

Johtopäätöksistä tarkemmin

Jatkuvaan oppimiseen liittyviä kehittämishaasteita

- Koulutustarjonnan vastaavuus työelämän tarpeisiin, koulutuspolkujen ja urapolkujen kohtaaminen → Tarpeet yleisosaamiseen vs. erikoistuvaan osaamiseen
- Rahoitus, ohjaus ja laadunvarmistus
- Työpaikat oppimisympäristöinä ja digitaalisuuden hyödyntäminen
- Hanke valmistelee johtopäätökset ja kehittämissuositukset jatkuvan oppimisen kehittämiseksi vuonna 2022

Vuonna 2022

- Mitä tarkoitamme korkeakoulujen sote-alan perustutkinnolla? Millaisia ominaisuuksia niillä on?
- Mitä perustutkintoja korkeakoulutuksen osalta sote-alalla tarvitaan?
- Millainen tulisi olla tutkintoa täydentävän koulutuksen kokonaisuus?
- Mihin tulisi asettaa perustutkinnon edellyttämän osaamisen ja erikoisosaamisen välinen raja?
- Kuntoutuksen osalta keskustelua käydään myös KunFo:ssa (Kuntoutuksen koulutuksen ja tutkimuksen foorumi)
- Kaksoistutkintojen alatyöryhmä
- Koulutuspolkujen sujuvoittamisen alatyöryhmä
- SOTE-uudistuksen edellyttämät osaamistarpeet
- Valmistelun yhtymäpinnat STM henkilöstöohjelma, korkeakoulujen kestävän kasvun linjausten toimeenpano (tutkintonimikkeet, koulutusvastuun säätely), kuntoutusalan koulutuksen ja tutkimuksen foorumi